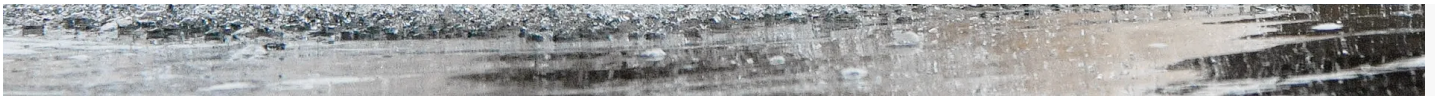

Het smelten van poolzee-ijs is niet per se de nekslag voor de ijsbeer: sommige jagen vanaf gletsjers

Biologie Ijsberen jagen vanaf de rand van het zee-ijs. Als dit zee-ijs verdwijnt, betekent dat dan ook de teloorgang van de ijsbeer? Misschien niet.

✍ Nienke Beintema 16 juni 2022 om 20:00 ⌚ Leestijd 2 minuten

Een ijsbeer op een ijsberg in Zuidoost-Groenland. Het ijs eromheen is afgebroken van een gletsjer.

Foto Kristin Laidre / University of Washington

In het zuidoosten van Groenland leeft een geïsoleerde groep ijsberen die genetisch en qua leefwijze verschilt van soortgenoten. Deze ijsberen jagen jaarrond op zeehonden in de Groenlandse fjorden. Dat doen ze vanaf ijs dat is afgebroken van gletsjers die tot in zee reiken. Ze jagen dus niet, zoals ijsberen elders in het poolgebied, vanaf de rand van het zee-ijs (bevroren zeewater). Dat betekent dat het smelten van het poolzee-ijs door klimaatverandering voor ijsberen niet per se de nekslag hoeft te zijn, schrijven Amerikaanse, Noorse, Deense en Canadese onderzoekers deze week in *Science*.

Het noordpoolgebied warmt zo'n twee tot vier keer sneller op dan de rest van de aarde. Daardoor is het ijs dat de poolzee bedekt, in rap tempo aan het smelten. De Europese ruimtevaartorganisatie ESA becijferde dat de Noordelijke IJszee rond het jaar 2050 's zomers vrijwel ijsvrij zal zijn. Dat is een probleem voor ijsberen. Zij jagen voornamelijk op zeehonden. Die vangen ze vanaf de rand van het zee-ijs, op plekken waar zeehonden rusten of hun pasgeboren jongen voeden. Zonder zee-ijs geen ijsberen, was tot nu toe de gedachte.

Maar nu blijken er dus ijsberen te zijn die geen zee-ijs nodig hebben. Het gaat om een groep van minstens enkele honderden dieren, zo bleek uit een genetische analyse. De onderzoekers brachten data bijeen die in de loop van 36 jaar zijn verzameld: genetische data uit bloedmonsters, maar ook kennis van inheemse jagers en gegevens afkomstig van ijsberen met een radiozender.

Hieruit bleek dat de Zuidoost-Groenlandse ijsberen uitzonderlijk honkvast zijn. Sommige individuele beren blijven jarenlang in dezelfde fjord. Hun soortgenoten noordelijker in Groenland migreren jaarlijks over afstanden van meer dan 1.500 kilometer, jagend langs de rand van het zee-ijs, die 's zomers naar het noorden opschuift en 's winters naar het zuiden.

De ijsberen van Zuidoost-Groenland zijn ingesloten, aldus de onderzoekers. Rondom dit fjordengebied liggen bergen die zo'n tweeduizend meter steil uit zee oprijzen. Aan de westkant ligt de Groenlandse ijskap, aan de oostkant de open zee, met een sterke zuidwaartse stroming. En vlak buiten dit ruige gebied liggen dorpjes, met mensen die op ijsberen jagen.

Deze studie werpt een nieuwe blik op de veerkracht van ijsberen, aldus de auteurs. Het aparte jachtgedrag is aan te leren, zagen ze: ijsberen van elders die zich incidenteel bij deze populatie voegden, leerden al snel te jagen vanaf gletsjerijs. Dat kunnen ijsberen elders dus ook leren als er geen zee-ijs meer is, schrijven ze. Maar ze plaatsen er wel een kanttekening bij: gletsjers die

in zee uitkomen, heb je alleen op Groenland en Spitsbergen. Die strategie zou de ijsberen van Siberië, Canada en Alaska dus niet helpen.

„Het is erg duidelijk dat deze populatie ijsberen genetisch verschillend is van de rest, en de auteurs geven er ook een mooie verklaring voor”, zegt ecooloog Maarten Loonen van het Arctisch Centrum van de Rijksuniversiteit Groningen. Hij was zelf niet bij het *Science*-onderzoek betrokken, en reageert vanaf Spitsbergen. „Wel heb ik het gevoel dat ze te snel praten over een bijzondere subpopulatie die zich heeft aangepast aan klimaatverandering.”

Te makkelijke conclusie

Loonen vermoedt dat mensen te gemakkelijk concluderen dat ijsberen zee-ijs nodig hebben en alleen zeehonden eten. „De jacht heeft ervoor gezorgd dat de ijsbeer het ijs op moest”, stelt hij. „Dat zien we nu op Spitsbergen: nu ijsberen hier niet meer worden bejaagd, komen ze weer terug op de westkust en blijken er andere voedselbronnen voor ze beschikbaar, zoals eieren.” Ook elders is al gezien dat ijsberen overgaan op ander voedsel als er geen zee-ijs is: in Canada eten ze bijvoorbeeld veel plantenwortels en bessen, maar ook rendieren en ganzen.

Loonen denkt niet dat die genetische verschillen ervoor zorgen dat de Zuidoost-Groenlandse ijsberen anders zijn of zich anders gedragen dan soortgenoten elders. „Ik geloof dat de ijsbeer behoorlijk diverse voedselmogelijkheden heeft en in de toekomst ook zonder zee-ijs kan overleven”, zegt hij. „Waarschijnlijk wel in lagere aantallen dan nu, omdat een groot oppervlak aan mogelijk voedselzoekgebied, namelijk zee-ijs, dan niet meer bestaat.”

Verdwijnend zee-ijs is een serieuze bedreiging voor ijsberen, benadrukt Loonen, maar hij concludeert dat de jacht doorslaggevend zal zijn. „Mensen denken dat de ijsbeer geen alternatief heeft, omdat hij werd weggehouden van die alternatieven. De grootste vraag voor de ijsbeer zal zijn of hij gedoogd wordt als hij meer aan land komt.”